

стояла біля витоків теорії циклічності, згодом, у радянський час, втратила свої здобутки і наразі не використовує їх для визначення стратегії економічного розвитку та для здійснення державної економічної політики; суспільство не знає і не розуміє циклічної закономірності економічного розвитку, тому систематично здійснює помилкові економічні та політичні рішення [1; 2; 3].

В якості механізму структурних перетворень української економіки можна використовувати програмно-цільові методи. До цільових програм необхідно сформулювати підхід заснований на наступних принципах:

–відхід від галузевого підходу до інтегрованої побудови цільових програм, з урахуванням соціальних та екологічних факторів;

–при розробці науково-технічних програм необхідно забезпечити безперервність циклу «наукові дослідження – дослідно-конструкторські розробки – технології-промислове виробництво – ринкова реалізація»;

–прояв гнучкості у визначенні програмних заходів, відбір об'єктів фінансування на основі комплексу науково-технічних, економічних, виробничих, екологічних та інших критеріїв;

–поєднання бюджетного та позабюджетного фінансування; - орієнтація на конструктивну взаємодію трикутника держави, приватного бізнесу, суспільства, а також некомерційних та громадських організацій, засноване на поєднанні економічних інтересів та взаємних зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Гайдучкий А. П. Контрциклічна й антикризова природа формування та функціонування міграційного капіталу. *Фінанси України*. 2009. №8. С. 51-67.
2. Гайдучкий П. І., Паливода К. В. Глобалізація економічної рецесії та фінансової нестабільності. *Фінанси України*. 2008. №1. С. 24-32.
3. Ставицький А. В. Моделювання циклічності світової економіки. *Фінанси України*. 2008. №9. С. 1-12.
4. Жаворонок А. В. Теоретичні засади економічних хвиль та циклів розвитку економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2018. №32. С. 207-213.
5. Рожко О. Д. Циклічність як ознака розвитку сучасних державних фінансів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 10. С. 32-36.

Кириєнко Я. В., Мишко Д. О., Хоралець В. А., здобувачі вищої освіти 3 курсу,
група ФК-191
Науковий керівник – **Парубець О. М.,** д.е.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

РОЗВИТОК СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ ВАЛЮТНИМ ФОНДОМ

У сучасному світі, в епоху технологічних інновацій та економічних перетворень кожна країна потребує вдосконалення та стійкого економічного становища. У таких економічних та фінансових питаннях допомагає Міжнародний валютний фонд. В умовах війни наша держава стикнулася з проблемами платіжного балансу, дефіциту державного і місцевих бюджетів, зниження ВВП, девальвації національної валюти, значного скорочення експортних надходжень на фоні зростання критичного імпорту, стрімкого падіння індексу промислового розвитку, зростання інфляції, масового безробіття, скорочення можливостей доходів регіонів. З метою подальшої підтримки економіки та військової сфери Україна вкотре звернулася по допомогу до міжнародних фінансових організацій, зокрема Міжнародного валютного фонду (МВФ).

Україна стала членом МВФ ще 3 вересня 1992 р., водночас увійшовши до структури Світового банку. Активна та тісна співпраця України з МВФ розпочалася у 1994 році з отриманням кредиту Stand-by. [1]. Весь період співпраці залежно від програм МВФ в Україні можна поділити на етапи, що наведено в таблиці 1:

Таблиця 1 – Етапи співпраці України та МВФ

Етапи	Роки	Цільові програми та транші
1	2	3
I етап	1994-1995	Було надано фінансову допомогу у вигляді трансформаційної позики (STF) для підтримки платіжного балансу країни у сумі близько 720 млн. дол. США. В обмін на фінансування Уряд України зобов'язався здійснювати приватизацію, демонополізацію ринків, лібералізувати ціни та зовнішню торгівлю, а також стабілізувати курс національної валюти.
II етап	1995-1998	Україна отримала від МВФ кредити на загальну суму 1935 млн. дол. США за трьома річними програмами „Стенд-бай” (Stand-by I, II, III), за якими було отримано три позики на суму близько 780, 860 та 247 млн дол. США. Головною метою цих кредитів була підтримка курсу національної валюти і фінансування платіжного балансу України.
III етап	1998-2000	Програма розширеного фінансування (EFF) передбачала надання Україні кредиту на загальну суму 2,226 млрд дол. США. Головна мета програми – макроекономічна стабілізація України і позитивна економічна динаміка, зростання реального ВВП на 4-5% протягом 2001-2005 рр. З початку 2000 року в Україні зріс експорт, знизилася інфляція і дефіцит бюджету, відповідно необхідність у кредитах Фонду зникла.
IV етап	2002-2007	29 березня 2004 року Рада директорів МВФ затвердила програму „попереджувальний стенд-бай” для України, за якою передбачалася можливість України отримати кредит на суму 600 млн дол. США. Згідно з досягнутими домовленостями, Україна мала право на отримання кредиту у випадку, якщо в країні погіршиться платіжний баланс або стан валютних резервів. Таким чином було започатковано безкредитні стосунки з МВФ [5].
V етап	2008-2013	5 листопада 2008 року Радою директорів Міжнародного валютного фонду було затверджено для України чергову програму Stand-by обсягом близько 16,5 млрд дол. США. Перший транш кредиту на суму 3 млрд СПЗ Україна отримала 7 листопада 2008 року. Другий транш на загальну суму 1,875 СПЗ було отримано 12 травня 2009 року. Третій транш за програмою було в повному обсязі зараховано на рахунок Державного казначейства України для вирішення питань підтримки бюджетного сектору. Черговий транш у сумі близько 3,9 млрд дол. США передбачалося отримати у листопаді 2009 року. У липні 2010 року була схвалена нова програма співробітництва України та МВФ, яка передбачала виділення Україні кредиту на суму 15,15 млрд дол. США.
VI етап	2014-201	Рада директорів МВФ ухвалила надання Україні нової позики Stand-by загальним обсягом 16,5 млрд дол. США. Вимогою для надання кредиту в МВФ назвали перегляд програми субсидій на природний газ, що мало призвести до зростання на 50 % вартості природного газу для домогосподарств. В рамках цієї програми Україна отримала два транші, перший —3,1 млрд дол. США та другий — 1,3 млрд дол. США. 11 березня 2015 року МВФ ухвалив на заміну програми Stand-by нову чотирирічну програму «Механізм Розширеного Фінансування» (EFF). Транші обсягом 8,7 млрд дол. США було спрямовано на поповнення резервів НБУ.
VII етап	2018-2019	18 грудня 2018 року Рада директорів МВФ схвалила Програму EFF обсягом 3,9 млрд дол. США та вирішила виділити Україні перший транш за Програмою у розмірі 1,38 млрд дол. США .
VIII етап	2019-2020 роки	9 червня 2020 року Рада директорів МВФ затвердила нову Програму Stand-by для України терміном на 18 місяців та вирішила надати перший транш за Програмою у розмірі 2,1 млрд дол. США. 11 червня 2020 року транш було отримано Україною та спрямовано до Державного бюджету.
IX етап	2021-2022 роки	23 листопада МВФ завершив перший перегляд програми Stand-by та погодив виділення Україні другого траншу у 700 млн доларів після виконання усіх вимог. Цим же рішенням Фонд погодив продовження чинної програми до кінця червня 2022 року з метою дати можливість Україні отримати наступні транші загальним обсягом 1,6 млрд СПЗ, тобто понад 2 млрд доларів. Україна також заявила про бажання отримати 2,73 млрд дол. в межах ініційованої директором розпорядником МВФ Кристаліною Георгієвою алокації спеціальних прав запозичення на 650 млрд дол. для посилення світової економічної системи.

Джерело: складено авторами на основі [1, 2, 3, 4].

Україна протягом 2021-2036 років мала б повернути Міжнародному валютному фонду 8,06 млрд спеціальних прав запозичень (SDR). Протягом 2022 року Україна

повинна виплатити МВФ 1 685,483 млн СПЗ (спеціальні права запозичення). Надалі виплати за зовнішніми зобов'язаннями нашої країни перед МВФ складуть у 2023-му році – 1,98 млрд SDR, 2024-му – 1,81 млрд SDR, 2025-му – 1,12 млрд SDR. Загальна сума виплат до 1 лютого 2036 року складала би 8 млрд 059 млн 519 тис. 762 SDR [1, 4].

У зв'язку зі збройним нападом Росії Україна звернулася до МВФ із проханням завершити діючу програму Stand-By Arrangement та виділити Україні екстрену фінансову допомогу в розмірі 1,4 мільярда доларів США через Інструмент прискореного фінансування (RFI). Виконавча рада МВФ 9 березня 2022 року ухвалила відповідне рішення [1, 2, 4].

Програма екстреної підтримки RFI спрямована на фінансування першочергових витрат та нагальних потреб платіжного балансу, що виникають у зв'язку з триваючим воєнним конфліктом, які, якщо їх не вирішити, призведуть до негайного та серйозного економічного зриву.

Україна щомісяця потребує фінансової допомоги у розмірі 5 млрд доларів, щоб підтримувати свою економіку. За прогнозами МВФ через військові дії економіка України скоротиться на 35% [3, 4].

В таких умовах необхідно зміцнювати співпрацю між Україною і МВФ. Країна може залучати кредити МВФ для проведення реформ, погашення дефіциту державного бюджету та платіжного балансу, модернізації чи створення нових технологій тощо. Відповідно, таке кредитування є надзвичайно вигідним завдяки низьким процентним ставкам по кредитах та можливості пільгового відстрочення платежів. Надаючи нашій державі кредити, МВФ повинен мати гарантії їх повернення і впевненість у платоспроможності країни в майбутньому. Керівництво МВФ ставить високі вимоги до української влади задля проведення реформ, які зміцнюватимуть економіку, стимулюватимуть збільшення надходжень до бюджету, зростання макроекономічних показників.

Розвиток співпраці України з МВФ дасть змогу відновити економіку держави після війни, закінчити розпочаті і проводити нові реформи в економічній, фінансовій, соціальній сферах, підвищити рівень життя населення, зміцнити курс гривні по відношенню до іноземної валюти. Отриманні кредитні ресурси потребують посиленого контролю за їх цільовим використанням, оскільки збільшують обсяг державного боргу, а це негативно позначається на соціально-економічній ситуації та поглиблює фінансову кризу в країні. Тому першочерговими завданнями нині є проведення програми економічних перетворень, які розвиватимуть економіку, стимулюватимуть розвиток бізнесу, збільшуватимуть дохідну частину бюджету та покращать стан платіжного балансу. Подальша співпраця України з МВФ повинна ґрунтуватися не тільки на покритті дефіциту бюджету, а на залученні додаткових коштів для відновлення і модернізації національної економіки, її переходу на інвестиційно-інноваційну модель розвитку.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Представництва МВФ в Україні. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/ResRep/UKR>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>
3. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Міжнародного Валютного Фонду, URL - <https://www.imf.org/en/Home>

Устинов Д. В., здобувач вищої освіти 3 курсу, група ФК-191
Науковий керівник – **Парубець О. М.**, д.е.н., професор
Національний університет «Чернігівська політехніка»(м. Чернігів, Україна)

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ

Платіжні баланси почали складати на початку 20-х років минулого століття. В 1947 р. Організацією Об'єднаних Націй (ООН) було розроблено і опубліковано схему складання платіжного балансу. Міжнародний валютний фонд (МВФ), як спеціальне агентство ООН у